

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดกิจกรรมดนตรีปีพาทย์มอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดปทุมธานี ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นกรอบแนวความคิดการวิเคราะห์ข้อมูล เริ่มจากการรวบรวมข้อมูลงานวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary) ตำราต่างๆที่เกี่ยวข้อง และทำการเก็บข้อมูลจากภาคสนาม (Field Study) โดยได้ศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปจากการรวบรวมข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมทั่วไปในเขตจังหวัดปทุมธานี การศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดกิจกรรมดนตรีปีพาทย์มอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง (Key Informant) การสังเกต (Observation) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) รวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนศึกษาจากการมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้รวบรวมไว้ บันทึกผล รวบรวมประมวลผลการวิจัย ปรับปรุงแก้ไข วิเคราะห์ สังเคราะห์และเรียบเรียง และเขียนเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบพรรณนาความ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1.1 กระบวนการวิจัย

ศึกษาข้อมูล เอกสารหลักฐาน และสังเคราะห์ข้อมูล ตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ จากข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลอ้างอิงอื่นๆ

การดำเนินงานตามรูปแบบวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยจากข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา

งานเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง (Key Informant) การสังเกต (Observation) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยขั้นตอนในการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 1) การศึกษาวัตถุประสงค์ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดของเรื่องที่วิจัย
- 2) การกำหนดคำนิยามศัพท์ปฏิบัติการเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์
- 3) การสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดของเรื่องที่ศึกษา
- 4) นำแบบสัมภาษณ์ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา
- 5) ได้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความครอบคลุมในด้านเนื้อหา นำไปใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

- 1) แบบสำรวจเบื้องต้น(Basic Survey) เพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลที่ต้องการเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศในปัจจุบัน และความต้องการในการพัฒนาการจัดกิจกรรมดนตรีปีพาทย์มอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 2) แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์ที่มีความรู้ ความชำนาญ ความเข้าใจ ผู้ที่เกี่ยวข้อง แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมดนตรีปีพาทย์มอญ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 3) สัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์กับ กลุ่มผู้รู้ นักวิชาการ บุคลากรภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง
- 4) แบบสังเกต (Observation) เป็นแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อใช้สังเกตกลุ่มประชาชนนักท่องเที่ยวทั่วไปทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ผู้จัดกิจกรรมดนตรีปีพาทย์มอญ โดยผู้วิจัยเข้าไปสังเกตสภาพทั่วไป อย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่วิจัย
- 5) แนวทางสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion) และการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นข้อมูลที่

ต้องการหาข้อสรุปและความชัดเจนใช้กับ กลุ่มผู้รู้ นักวิชาการ บุคลากรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาการจัดการบริการคนตรีส่งเสริมการท่องเที่ยว

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ แบบสอบถามสภาพ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และ แบบสอบถามในการทำสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ระดับลึก ดังนี้

1) องค์ประกอบของคำถาม แบบสอบถามสภาพ กลุ่มผู้ปฏิบัติ ได้แก่ นักท่องเที่ยว นักคนตรีผู้จัดการกิจกรรมคนตรีปีพาทย์มอญ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สมาคมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) ใช้แนวคำถามในการทำสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์ระดับลึก ใช้แนวคำถามพูดคุยในการทำสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ระดับลึกโดยเป็นแนวคำถามที่เกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมคนตรีปีพาทย์มอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว แนวโน้มของความต้องการของนักท่องเที่ยว ปัญหาอุปสรรคของการจัดกิจกรรม ข้อดี ข้อเสีย เพื่อเป็นประโยชน์และรูปแบบการหาแนวทางการพัฒนาการจัดการกิจกรรมคนตรีปีพาทย์มอญ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อย่างเหมาะสมและส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

3.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยแจ้งไปยังบุคคล หน่วยงานที่เจาะจงให้ทราบวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการเก็บข้อมูลมีรายละเอียดดังนี้

1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) โดยการจดบันทึกภาคสนาม ในพื้นที่วิจัย

2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มผู้รู้ นักวิชาการ บุคลากรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการบริการนักท่องเที่ยว

3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยใช้ผู้นำกลุ่ม เพื่อตรวจสอบความตรงของข้อมูล ที่ได้รับตามประเด็นที่แยกเป็นดัชนีแล้วศึกษาความเข้าใจของกลุ่มตามกรอบรูปแบบที่สร้างขึ้นว่ามีความเป็นจริงมากน้อยเพียงใด โดยดำเนินการวางแผนการสนทนา เวลา สถานที่ จัดเตรียม แนวคำถาม นัดหมาย เชิญสมาชิก จัดสนทนากลุ่มบันทึกเทป จดบันทึก โดยคัดเลือกผู้สนทนากลุ่มที่มีลักษณะร่วม (Homogenous)

3.2 การสังเคราะห์ข้อมูล

3.2.1 การจัดกระทำข้อมูล

(1) การจัดกระทำข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ จากการสนทนากลุ่ม โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) และบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำการบันทึกข้อมูลลงในสมุดบันทึก บางกรณีจะใช้เครื่องมือบันทึกเสียงช่วยบันทึกข้อมูล ใช้กล้องถ่ายรูปในการบันทึกภาพ

(2) นำข้อมูลที่บันทึกมาสรุปในแต่ละวัน และทำการจัดหมวดหมู่หาคำตอบตามเนื้อหาของการวิจัย

(3) การตรวจสอบข้อมูลขณะเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยตรวจสอบความแม่นยำ (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของข้อคำถามข้อมูลภาคสนามทุกครั้งที่ได้รับข้อมูลด้วยการดูข้อคำถาม สื่อความหมายตรงตามที่ต้องการหรือไม่ในขณะที่สัมภาษณ์คำตอบที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนข้อมูลเดิม ข้อสังเกตของนักวิจัยหรือไม่ทดสอบกับสภาพแวดล้อม และข้อมูลอื่นที่มีอยู่เดิมจากแหล่งอื่นๆ ในลักษณะทดสอบแบบสามเส้า (Tri – Angulations) ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

(3.1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation)

(3.2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation)

(3.3) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation)

(3.4) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation)

เพื่อให้ข้อมูลมีความแม่นยำ และครอบคลุมเนื้อหาได้มากที่สุด จากการสังเกต พฤติกรรม การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ผู้ให้ข้อมูลหลัก และบุคคลทั่วไป โดยมีการตรวจสอบสามเส้าในด้านต่างๆ ดังนี้

1) ตรวจสอบข้อมูลโดยบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Member Checks) โดยให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือสมาชิกในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักฐานต่างๆ ในภาคสนามวิจัย (Audience

Members) ตรวจสอบความถูกต้อง และครบถ้วนของข้อมูลพื้นฐาน และผลการวิจัยที่สร้างสรรค์ ขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนกระบวนการแสวงหาความรู้ ความจริงที่กระทำอย่างเป็นทางการ และไม่ เป็นทางการ

2) ตรวจสอบโดยกลุ่มเพื่อนนักวิจัย (Peer Examination) โดยขอร้องให้ บุคคลหรือนักวิชาการ นักวิจัย ให้รายละเอียด แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ หรือตั้งข้อสังเกต เกี่ยวกับข้อมูลหลักฐาน และแบบแผนอันเป็นแก่นสาระ ที่วิเคราะห์ได้จากข้อมูลหลักฐานที่เก็บ รวบรวมได้จากสนามวิจัย

3) เชื่อมโยงข้อมูลการวิจัยแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อสื่อให้เห็นว่า ข้อมูลหลักฐานและผลการวิจัยที่อาศัยการตีความหมายของข้อมูลหลักฐานที่เก็บรวบรวมได้มีความ ไว้วางใจได้ว่ามีความถูกต้องตรงตามความเป็นจริงที่นำเสนอในทางปฏิบัติจะกระทำโดยใช้วิธีการเก็บ รวบรวม ข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง (Data Triangulation) หลากหลายวิธี (Methodological Triangulation) และโดยนักวิจัยหลายคน (Investigator Triangulation) ดังรายละเอียดในแผนภูมิ ที่ 1 เพื่อเป็นการตรวจสอบความไว้วางใจ และสามารถเข้าถึงข้อเท็จจริง (Fact) หรือปรากฏการณ์ ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ที่ผู้วิจัยต้องการสืบค้นหาคำตอบได้อย่างละเอียดถี่ถ้วนและลุ่มลึกมาก ยิ่งขึ้น

3.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุของปัญหา และเพื่อค้นหาศักยภาพของชุมชนที่ สามารถใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์ ด้วย วิธีการจดบันทึกไว้ในลักษณะบรรยาย (Descriptive) เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เห็นกระบวนการทัศน์ เกี่ยวกับวิถีชีวิตในสังคมแห่งการท่องเที่ยว การวิเคราะห์ผลการศึกษาใช้วิธีวิเคราะห์ โดยอาศัยแนวคิด ของ สุภางค์ จันทวานิช (2540: 131 – 144)

(1) การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction)

(2) การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis)

จัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(PAR)เพื่อหาแนวทางการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ได้นำมาเรียบเรียงในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ โดยบรรยายเป็นความเรียง และสรุปเป็นรายงานการวิจัย

3.2.3 การตรวจสอบ ความสำเร็จข้อมูล

3.2.3.1 ข้อมูลเนื้อหาสาระต่างๆ ที่ได้รับการศึกษาทุกส่วน ที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์เมื่อนำมาสังเคราะห์เนื้อหาทุกหัวข้อแล้วนำมาตรวจสอบ

3.2.3.2 วินิจฉัย ความสำเร็จ ประมวลผลคำตอบ ให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์การวิจัย คำถามวิจัย และกรอบแนวความคิด

3.2.4 การเรียบเรียงผลการศึกษา

3.2.4.1 นำผลที่ได้รับการตีความ มาเรียบเรียงในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์ การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะผลการวิจัย ตามประเด็นที่กำหนดไว้

3.2.4.2 นำผลการวิจัยที่เรียบเรียงแล้ว เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณา ตรวจสอบ และให้ความเห็นชอบ

3.2.4.3 นำข้อเสนอแนะต่างๆ มาปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติม หรือซ่อมข้อมูล จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงรายงานผลการวิจัยขั้นสุดท้าย

3.3 การนำเสนอผลการวิจัย

สรุปและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลตาม จุดมุ่งหมายของการวิจัย ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามกระบวนการ คือ การสรุปผล การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ